

УДК 615.1

*ОЛЕКСАНДРА КУЗЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри українознавства і філософії, Івано-Франківський національний медичний університет, Україна
ORCID ID 0000-0003-1900-1196
okuzenko@ifnmu.edu.ua*

*НАТАЛІЯ ЛЕОЧКО, кандидат технічних наук, доцент кафедри хімії, фармацевтичного аналізу та післядипломної освіти, заступник декана фармацевтичного факультету по заочній формі навчання, Івано-Франківський національний медичний університет, Україна
ORCID ID 0000-0003-0248-2296
nleochko@ifnmu.edu.ua*

*ІРИНА ІВАНЧУК, кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри хімії, фармацевтичного аналізу та післядипломної освіти, Івано-Франківський національний медичний університет, Україна
ORCID ID 0009-0006-4335-8119
iivanchuk@ifnmu.edu.ua*

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ

OLEXANDRA KUZENKO, Candidate of Pedagogical Sciences, Docent of the Department of Ukrainian Studies and Philosophy, Ivano-Frankivsk National Medical University

NATALIA LEOCHKO, Candidate of Technical Science, Docent of Department of Chemistry, Pharmaceutical Analysis, and Postgraduate Education Deputy Dean of the Faculty of Pharmacy for Distance Learning Ivano-Frankivsk National Medical University

IRYNA IVANCHUK, Candidate of Pharmaceutical Sciences Docent of the Department of Chemistry, Pharmaceutical Analysis and Postgraduate Education Ivano-Frankivsk National Medical University

CURRENT TRENDS IN DEVELOPING THE PROFESSIONAL READINESS OF FUTURE PHARMACISTS

У статті розкриваються актуальні аспекти формування професійної готовності майбутніх фармацевтів. Обґрунтовано, що впровадження сучасних підходів до організаційно-педагогічної діяльності в ЗВО суттєво активізує пізнавальну діяльність здобувачів, позитивно впливає на формування майбутніх фармацевтів з прогресивним способом мислення, здатних розв'язувати інноваційні завдання сучасної фармацевтичної галузі. Аргументується, що дієвим чинником формування фахової готовності здобувачів вищої фармацевтичної освіти стало впровадження

компетентнісного і студентоцентрованого підходів до організації навчально-виховного процесу в ЗВО.

Ключові слова: професійна підготовка, освітній процес, фармацевтична діяльність, компетентність, студентоцентрикований підхід.

Summary. The article reveals relevant aspects of the development of professional readiness of future pharmacists. Evidence shows that the implementation of modern approaches to organizational and pedagogical activities in higher education institutions greatly enhances students' cognitive engagement. This approach also positively influences the development of future pharmacists

with a progressive mindset capable of solving innovative challenges in the contemporary pharmaceutical industry. It is proved that the introduction of competence-based and student-centered approaches to the organization of the educational process in higher education institutions has become an effective factor in the formation of professional readiness of candidates for pharmaceutical higher education.

Key words: professional training, educational process, pharmacy practice, competence, student-centered approach.

Meta: проаналізувати шляхи підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх фармацевтів.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасний стан професійної підготовки майбутніх представників фармацевтичного профілю перебуває у процесі модернізації та активних пошуків оптимально сприятливих умов для формування компетентних фахівців з прогресивним мисленням, здатних розв'язувати інноваційні завдання та долати виклики сьогодення.

Фармацевтичний ринок праці потребує фахівців, котрі здійснюють професійне консультування щодо вибору та використання лікарських засобів, вирішуючи широкі коло завдань, спрямованих на збереження здоров'я людей. Для надання фармацевтичної допомоги необхідно оволодіти знаннями, уміннями та набути досвіду прийняття рішень з позиції клієнтоцентрованого підходу.

Професійна підготовка майбутніх фармацевтів забезпечується комплексом ефективних організаційно-педагогічних заходів на до дипломного рівні, які спрямовуються на формування професійної культури здобувача, здатного ефективно виконувати обов'язки і вирішувати актуальні завдання в сучасній фармацевтичній галузі.

Аналіз досліджень і публікацій. У міжнародних документах, зокрема, положенні Міжнародної фармацевтичної федерації (МФФ) "Про професійні стандарти фармацевтичної допомоги", Концепції "фармацевта семи зірок", заяві МФФ "Про професійні стандарти у визначенні ролі фармацевта в покращенні прихильності до тривалої терапії" обґрунтовано актуальність удосконалення підготовки фармацевтів та їх безперервного професійного розвитку. У них акцентується на необхідності створення умов для їх підготовки до боротьби з хворобами, а також активної діяльності у фармацевтичній індустрії, адміністративних органах, професійних асоціаціях, закладах охорони здоров'я та освіти (Слюсаренко, 2016, с. 145).

Сучасні підходи до формування професійної готовності май-

бутніх фахівців у фармацевтичній галузі України визначаються нормативно-правовими актами, важливе місце в яких відводиться таким законам України, як: "Про вищу освіту" (2014 р.) та "Про освіту" (2017 р.), а також постанові Кабінету Міністрів України від 19.05.2021 № 497 "Про атестацію здобувачів ступеня фахової передвищої освіти та ступенів вищої освіти на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту", наказі Міністерства охорони здоров'я України від 14.04.2022 № 621 "Про затвердження Переліку спеціалізацій підготовки здобувачів вищої освіти ступеня магістра за спеціальністю 226 "Фармація, промислова фармація", а також Стандарті вищої освіти другого (магістерського) рівня, галузі знань 22 Охорона здоров'я спеціальності 226 Фармація, промислова фармація спеціалізації 226.01 Фармація; 226.02 Промислова фармація, затверженому та введеному в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 04 листопада 2022 року № 981 (Стандарт, 2022).

Сучасними вченими сформовано різні підходи до визначення сутності терміна "готовність". Так, автори І. Бужина, А. Ліненко, Г. Троцько під готовністю розуміють цілісне стійке особистісне утворення; О. Шпак – інтегральну характеристику, яка відображає особистісну позицію фахівця; С. Литвиненко – інтегральне багаторівневе динамічне особистісне утворення; Т. Жаровцева – цілісну систему стійких інтегративних особистісних утворень тощо (Дубасенюк, 2010).

Різні аспекти формування готовності здобувача до професійної діяльності в галузі фармації, зміст і напрями професійної підготовки майбутніх фармацевтів розглянуто у працях І. Бойчук, Л. Галій, І. Гриценко, Т. Каленюк, Х. Козак, С. Огарь, Р. Сагайдак-Нікітюк, В. Толочко, В. Черних та інших. Під професійною підготовкою майбутніх фармацевтів більшість учених ро-

зуміють цілісну систему взаємодіючих структурних і функціональних компонентів, здатних забезпечувати достатній рівень готовності здобувачів до майбутньої професійної діяльності (Бойчук, 2010).

Узагальнення результатів численних досліджень дозволяє стверджувати, що науковці одноставні у твердженні: формування професійної готовності майбутніх фармацевтів є метою і кінцевим результатом організації освітнього процесу ЗВО.

На основі вивчення структурних компонентів, рівнів, етапів фахової підготовки майбутніх фармацевтів дослідники визначають сутність цього процесу, специфіку взаємодії суб'єктів професійної підготовки. Проте доводиться констатувати відсутність уніфікованого підходу до визначення шляхів модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі фармації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна підготовка майбутніх фармацевтів є цілісною системою спеціально організованих заходів у ЗВО, здатних формувати готовність здобувачів до реалізації в майбутньому фахових завдань. Відповідно до принципів системного підходу професійна підготовка до фармацевтичної діяльності має такі структурні компоненти, як: мета, мотиви, функції, зміст, форми і методи, результат, суб'єкти професійної взаємодії (Гордецька, 2019).

Дієвим чинником забезпечення ефективності професійної підготовки майбутніх фармацевтів є компетентнісний підхід до організації освітнього процесу в ЗВО. Компетентнісний підхід виступає дієвим чинником оновлення змісту фармацевтичної освіти, оскільки орієнтований на практичну діяльність та формування компетентностей, необхідних майбутнім фахівцям у професійній діяльності.

Завдяки впровадженню компетентнісного підходу сформувалась сучасна модель фармацевтичної освіти. Вона створює необхідні умови для опанування здобувачами

комплексу компетентностей під час теоретичного навчання і виробничої практики. Закономірно, що важливим завданням закладів вищої освіти стало організаційно-педагогічне забезпечення підготовки здобувачів згідно з визначеними в ОПП компетентностями.

Важливою умовою формування компетентностей здобувачів, необхідних для ефективного функціонування сучасного фармацевтичного ринку, стало впровадження студентоцентрованого підходу в організації освітнього процесу ЗВО. Студентоцентрований підхід, забезпечує вибірковість дисциплін, участь здобувачів у досягненні якості освіти та акредитації освітніх програм, функціонування процедури відповіді на студентські скарги тощо. (Горяча, 2021).

Серед вибіркових дисциплін, включених до освітньо-професійної програми додипломної підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 "Охорона здоров'я" спеціальності 226 "Фармація, промислова фармація" в Івано-Франківському національному медичному університеті, приміром, є "Професійна культура фармацевта" та "Основи поведінки споживача в фармації". Саме вони позитивно впливають на формування конкурентоспроможних фахівців на ринку фармацевтичних послуг, здатних ефективно комунікувати зі споживачами (Кузенко, 2020).

Під час практичних занять з "Основ поведінки споживача в фармації" здобувачі вивчають специфіку поведінки індивідуального та індустріальних споживачів лікарських засобів; ознайомлюються з механізмом впливу на купівельну поведінку та прийняття рішень про покупку споживачів у фармації. Опанування знань особливостей поведінки різних типів споживачів дозволить у майбутньому фахівцям прогнозувати вчинки не тільки окремої людини, але й соціальних груп, що володіють схожими стилями поведінки. Від глибини знань про типи споживачів залежать ефективність прогнозуван-

ня його поведінки, а, таким чином, і можливості передбачити дії в різних ситуаціях придбання товару та впливати на них з метою його реалізації.

На заняттях здобувачі усвідомлюють, що моделювання поведінки споживача в фармації вимагає визначення основних типів споживачів і найбільш типовий шлях покупки для кожного з них. У класифікації типів споживачів виокремлюються такі, як: традиційні споживачі, офлайн-споживачі, онлайн-споживачі, шукачі кращої ціни. Традиційні споживачі - це споживачі, для яких у виборі товару важливою є можливість розглянути покупку, потримати його в руках, проконсультуватися з провізором (консультантом). Для традиційного покупця необхідна наявність в аптеках грамотних провізорів-консультантів. Офлайн-споживачі надають перевагу особистому відвідуванню аптеки, проте значно більше часу витрачають на попередній підбір товару за допомогою інтернету. До походу в аптеку офлайн-покупці можуть читати відгуки користувачів, інформацію на сайті виробника, питати думки на форумах або консультуватися з товаришами. Тому прийняття рішення про покупку в цій категорії займає трохи більше часу. Онлайн-споживачі надають перевагу онлайн-шопінгу. Майже 60 відсотків усіх покупок такі покупці здійснюють в онлайні. Простота і зручність покупки в інтернеті визначають переваги даного типу споживачів щодо місця покупки. Шлях до прийняття рішення про покупку передбачає пошук інформації онлайн, вибір товару в онлайні і відповідно покупку в онлайн-аптеці. Шукачі кращої ціни – це споживачі, які шукають інформацію як онлайн, так і офлайн. Їх цікавлять знижки, бонуси, акції, спеціальні пропозиції. Цікава і вигідна акція може змінити рішення споживача, направивши його на придбання альтернативного товару. Мотивом для покупки є саме вигідна цінова пропозиція (Кузенко, 2020).

Упровадження студентоцентро-

ваного підходу також сприяє застосуванню сучасних освітніх технологій в організації навчальної діяльності здобувачів. Так, для активізації пізнавальної діяльності використовуються мультимедійні презентації, комп'ютерні контролюючі, тренувальні та навчально-тренувальні програми. Відтак застосування інформаційних технологій суттєво підвищує ефективність методів навчання та самонавчання здобувачів. Доцільне використання сучасних інформаційних засобів оптимізує міжособистісну комунікацію викладача і здобувачів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, на сучасному етапі функціонування фармацевтичного ринку актуалізується потреба у фахівцях, здатних вирішувати комплекс завдань, пов'язаних зі збереженням здоров'я людини. Для ефективної фармацевтичної допомоги майбутні фахівці мають оволодіти знаннями, уміннями та досвідом прийняття рішень в умовах клієнтоцентрованого професійного середовища, базові основи для яких забезпечуються якісною професійною підготовкою на додипломному рівні.

Подальші дослідження можуть зосереджуватися на науковому обґрунтуванні моделі формування професійної готовності майбутніх фармацевтів до виконання професійних обов'язків засобами ІТ.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Бойчук, І. Д. (2010). Передумови виникнення та становлення системи підготовки фармацевтів в Україні. *Педагогіка і психологія професійної освіти*, 4, 186–196.

Гордецька, Т. М. (2019). Інноваційні технології та методики в освітньому процесі підготовки фармацевтів. Матеріали Всеукраїнської дистанційної науково-методичної конференції педагогічних працівників закладів вищої освіти "Шляхи удосконалення підготовки фармацевтів", 22 квітня 2019 року. Харків: Коледж НФаУ. С. 35–40.

Горяча, Л. (2021). Науково-прикладні засади до впровадження інноваційних освітніх технологій у підготовці фахівців-фармацевтів. (Автореф. дис. ... канд. фармацевтичних наук). Харків. 24 с.

Дубасенюк, О. А. (2009). Інноваційні освітні технології та методики в системі професійно-педагогічної підготовки. Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики. Житомир: Видво ЖДУ ім. І. Франка. С. 14–47.

Кузенко, О. Й. (2020). Професійна культура фармацевта. Івано-Франківськ. 70 с.

Слюсаренко, О. О. (2016). Лідерські якості в системі вимог до фахівців фармацевтичної галузі. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*, 3, 145–149.

Стандарт вищої освіти другого (магістерського) рівня, галузі знань 22 Охорона здоров'я спеціальності 226 Фармація, промислова фармація спеціалізації 226.01 Фармація; 226.02 Промислова

фармація. (2022). URL <http://surl.li/fndvc>

REFERENCES

Boichuk, I. D. (2010). Peredumovy vynyknennia ta stanovlennia systemy pidhotovky farmatsevtiv v Ukraini. *Pedahohika i psykhohiia profesiinoi osvity*, 4, 186–196.

Hordetska, T. M. (2019). Innovatsiini tekhnologii ta metodyky v osvitnomu protsesi pidhotovky farmatsevtiv. Mater. vseukr. dystantsiinoi nauk.-metod. konferentsii pedahohichnykh pratsivnykiv zakladiv vyshchoi osvity "Shliakhy udoskonalennia pidhotovky farmatsevtiv", 22 kvitnia 2019 r. Kharkiv: Koledzh NFaU. S. 35–40.

Horiacha, L. (2021). Naukovo-prykladni zasady do vprovadzhenia innovatsiinykh osvitnikh tekhnologii u pidhotovtsi fakhivtsiv-farmatsevtiv. (Avtoref. dys. ... kand. farmatsevtichnykh nauk). Kharkiv. 24 s.

Dubaseniuk, O. A. (2009).

Innovatsiini osvitni tekhnologii ta metodyky v systemi profesiino-pedahohichnoi pidhotovky. Profesiina pedahohichna osvita: innovatsiini tekhnologii ta metodyky. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. S. 14–47.

Kuzenko, O. Y. (2020). Profesiina kultura farmatsevtiv. Ivano-Frankivsk. 70 s.

Sliusarenko, O. O. (2016). Liderski yakosti v systemi vymoh do fakhivtsiv farmatsevtichnoi haluzi. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*, 3, 145–149.

Standart vyshchoi osvity druhoho (mahisterskoho) rivnia, haluzi znan 22 Okhorona zdorovia spetsialnosti 226 Farmatsiia, promyslova farmatsiia spetsializatsii 226.01 Farmatsiia; 226.02 Promyslova farmatsiia. (2022). URL <http://surl.li/fndvc>

Стаття надійшла 12.10.2023 р.

